

Kjer ni pljuvalnikov, se poslužujte žepnih robcev. (Posebno na cesti!) Kadar kašlja ali kiha, naj vsak, bodi jetičen ali ne, drži roko pred usta!

Jetika je samo tam za okolico nevarna, kjer ljudje ne skrbijo za snago in kjer niso nič previdni. Ako bolnik (jetičen človek) ne pljuje na tla ali ob steno, ako drži med kašljanjem roko pred usta, ako odstranimo brž vsak njegov pljunek — pljuvalnik je treba slehrni dan izčistiti — in ako izvajamo druga varstvena pravila, se nam ni treba bati, da bi nalezli jetiko!

Prijavljamo ta članek zato, da opozorimo učitelstvo na to grozno morilko, ki sega tudi po naših vrstah z vso kruto silo. Učitelstvo naj porabi letošnje roditeljske večere v to, da govori in poučuje ljudstvo o tuberkulozi.

To bo plemenito in koristno delo usmiljenih Samaritanov!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Kamniško učiteljsko društvo je zbralo svoje člane v tem mesecu dvakrat: 1. oktobra smo odkrili nagrobni spomenik rajnemu tovarišu nadučitelju Josipu Mesnerju v Komendi, kjer se je zbralo nad 40 tovarišev in tovarišice počastiti njegov spomin. Trpke besede mi silijo v pero o tem odkritju o posameznih dogodkih prejšnjih in istega dne, a ker vem, da zasedaj s tem ničesar ne doženem, konstatiram le, da je govor našega predsednika Letnarja naredil na vse tovariše najboljši vtisk. Tako govori le tovariš!

Dne 22. oktobra pa se je zbralo 19 učiteljev in 19 učiteljic in trije gosti v Mengšu. Tovariš Božič je pončeval otroke 3. razreda „Stari Slovani“ tako, kakor imajo to na pripravnici za — najbolje. Čudili smo se otrokom, kake dolge formulirane stavke so znali ponoviti, strmeli nad zgledno disciplino ter smo bili vsi hvaležni, da si je zbral ravno zgodovinsko snov, ki se je vse tako ogiblje. Ugajalo nam je tudi, da se je pokazal učitelj popolnoma tak kakršen je, kadar je sam. Tako pridemo do samozavesti!

Pri prav živahnem razgovoru o hospitalitaciji smo pogrešali našega g. nadzornika, da bi bil slišal naše nazore in nam povedal tudi svoje.

Nato je poročal tajnik tovariš Toman o 20 letnem društvenem delovanju in prebral prvo poročilo prvega tajnika Alojzija Keclja, ki ga je spisal s pristno učiteljsko krvjo ter ima še danes isti pomen, saj „V naših rokah je torej večinoma naša srečna ali nesrečna prihodnost, katero prvo dosežemo s taktičnim vedenjem, z delavnimi zlogi, neumorno pridnostjo in stanovskim pogonom, ki naj bo pretkan z nezrušljivo kolegialiteto!“

V daljnem govoru je povedal, da je bil prvi predsednik sedanjih nadzornik g. Janko Janežič, nadzornik g. Ljudevit Stiasny nekaj let tajnik, medtem ko je bil naš sedanjih predsednik Letnar takrat c. kr. okrajni šolski nadzornik.

Ta je pomagal sestavljati prva pravila in se je udeleževal vseh društvenih sestankov. Poročal je že pri drugem sestanku o podrobnem učnem načrtu, ki je učitelstvo z vso vnemo izdelovalo in tako pripravilo rodovitna tla k daljnemu razvoju. Sedaj nam predseduje že 14. leto. Končal je tajnik:

„Slišali ste današnji njegov govor: vsaka mišica in žilica je posvečena šoli, stanu, narodu; povsod in vselej se je pokazal le kot učitelj, zato dovolite, da v praznovanje 20 letnice pripade meni prvemu čast, da po zdra-

vim našega predsednika kot — častnega člana!

Vsak mu poda roko!
Ko je še tovariš Šmajdek prebral predelana pravila ter smo jim določili končno obliko, je tovariš G r m e k nasvetoval, da si vsaka šola naroči za otroško knjižnico: Angelček, Naša bodočnost, Vrtec, Zvonček, a za učiteljsko: Popotnik, Domače ognjišče, Kmetovalec, Perutninar, Čebelar, Slovenska šolska Matica, Slovenska Matica, Družba sv. Mohorja, Zlata Doba in Slov. Branik. Sprejet je bil Šmajdekov predlog, da napravimo, skupen izlet šolarjev in staršev v Postojno. Slednjic je pozval predsednik navzoče, da vstanejo s sedežev ter izkažejo čuteče sožalje tovarišu Petrovcu nad bridko izgubo. Potem je zaključil zborovanje.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 5. nov. ob 10. uri dop. Dnevni red: 1. Dopisi. 2. Razna poročila. 3. Šola in kmetstvo vprašanje. (Glej „Učit. Tov.“ št. 38.) 4. Predlogi in slučajnosti.

Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v četrtek, dne 5. listopada t. l., točno ob poldnesi uri dop. v šolskem posloju v Trbovljah po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik.
 2. Društvene zadeve in dopisi.
 3. Hospitalitacija: a) „Zimski dan“. Učni poizkus iz nazornega nauka v 1. razredu. (Gdč. Štef. Cimpešek.) b) Netopir. Učni poizkus za višjo stopnjo. (Tov. Gustav Vodusek ml.)
 4. Slučajnosti.
- Ker se vrši isti dan po društvenem zborovanju še konferenca šolskih vodij laškega okrajja, se prosi največje točnosti. Tovariši, tovarišice, vsi ta dan v Trbovlje, da si podamo roke v stanovski zavednosti.

G n u s, t. č. predsednik.
Konjiško učiteljsko društvo ima svoje glavno letno zborovanje v četrtek, dne 5. novembra t. l., ob pol 11. uri dopolodne v Konjicah. Vzpored:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi.
3. O novih tiskovinah in obravnavi šolskih zamud. Podava g. nadzornik Schechel.
4. Poročilo o letošnjem zborovanju „Zaveze“ — tov. Kožuh in Žgajner.
5. Letno poročilo a) tajnikovo, b) blagajnikovo, c) knjižničarjevo.
6. Volitev novega odbora.
7. Razgovor o prirejanju roditeljskih sestankov v prih. šol. letu.
8. Predlogi in slučajnosti.

Pol ure pred zborovanjem (ob 10. uri) je odborova seja.
Na polnoštevilno udeležbo vabi vljudno predsednik.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj ima dne 5. novembra ob pol 11. uri predpoldne v šolskem posloju Ormož-okolica v smislu zadnjega društvenega sklepa izredni o b e n i z b o r po sledečem vzporedju:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja.
2. Dopisi in dopisov se tičočih sklepi.
3. Poročilo delegatov o glavni skupščini „Zaveze“ v Gorici.
4. Kako ima učitelstvo in krajni šolski svet obravnavati zamude po novih izvršitvenih predpisih. Poroča tovariš J. Rajšp, referent za šol. zamude v okr. šol. svetu.
5. Končni sklep zaradi kazni, ki jih imajo plačati oni društveniki, kateri se zborovanju ne udeležujejo. (Zaradi te preporne točke se sklicuje izredni občni zbor.)
6. Predlogi in nasveti.

Na prav mnogobrojno udeležbo vabi odbor.
Učiteljsko društvo za pol. okraj Ljutomer zboruje v četrtek, dne 5. novembra, predpoldne po 10. uri v Ljutomeru. Na dnevnem redu je razen navadnih, točk predavanje

Menim, da je bila zadnja konferenca že vredna omembe.

Saj se je vršila v znamenju proslave vladarjevega jubileja.

Bil je slavnosten govor o našem svitolasem vladarju, ki ga je imel g. okr. šol. nadzornik.

Nato je prečital kolega A. Leban vdanostno adreso tem povodom in odposlala se je vdanostna brzojavka na kabinetno pisarno.

Dalje je poročal g. nadzornik o stanju ljudskega šolstva sežanskega okrajja v dobi od 1848—1908.

Vidite, kako smo bili marljivi. Tov. Ravbar nam je podal lep referat o roditeljskih večerih.

Razen tega smo še mnogo zadev pretresali, tudi dijete smo dobili in celo kosili smo prav dobro.

Kakor vidite, res mnogo gradiva. Pa vendar se nihče ne gane!

V „Edinosti“ je izšlo poročilo, toda v „Tovarišu“ ga najbrže ni treba.

V znak protesta zaradi nezasišane barbarizma 20. septembra t. l. smo zbrali 100 K za družbo sv. Cirila in Metoda.

Tako sem povedal lepo po vrsti vse, kar smo naredili omenjenega dne!

„Med brati Čehi“ (Cvahte) in poročilo o zborovanju „Zaveze“ v Gorici (Mavrič). Pol ure pred zborovanjem je pevska vaja.

Ker se že dolgo nismo videli ter se imamo pogovoriti mnogo važnega, Vas vabi na prav obilno udeležbo odbor.

Goriško.

Učiteljsko društvo za sežanski šolski okraj zboruje dne 5. novembra t. l. ob 10. uri v Sežani s sledečim dnevnim redom:

1. Predsednikov nagovor.
 2. Overovljenje zapisnika zadnjega zborovanja.
 3. „Biološka metoda“, poročila tovariš M. Volkov.
 4. „Izvenšolsko delovanje učitelstva“ poročila tov. A. Hreščak.
 5. Predlogi.
- Na obilno udeležbo vabi vljudno odbor.

Srednješolski vestnik.

**** Slovensko srednješolsko dijaštvo in nemške šole.** „Omladina“ piše: Zopet moramo zaznamovati žalostno, za nas Slovence skrajno sramotilno in pogubonosno dejstvo, da se je vpisalo začetkom šolskega leta zopet celo vrsto Slovencev v popolnoma nemške srednje šole ali pa v nemške oddelke jezikovno mešanih šol. Vsi opomini po časopisju so malo zalegli, in zaslepljeni ali pa narodno mlačni starši niso imeli toliko narodnega ponosa, da bi priznali pri šolskih oblastvih po svojih otrocih svoje narodnosti. Da v bodoče to preneha, je treba radikalnejših sredstev in odločnejšega nastopa. Za sedaj prosimo, da se nam naznanijo vsi slučajji, v katerih so dali slovenski starši svojo dečo v nemške šole. V Ljubljani opozarjamo zlasti na nemško gimnazijo in na realko. Zlasti na slednji je v oddelkih še celo vrsto Slovencev, ki se v teku 7 let popolnoma germanizirajo. — Dalje piše isti list: Naše šolske oblasti so se pokazale v zadnjih dogodkih v karaktistični luči. Dokazuje so na prav jasev način, da o moralni vzgoji srednješolskih gojencev nimajo niti pojma. Dne 20. septembra je bil ustreljen tovariš-dijak Ivan Adamič: vsa Slovenija in zlasti slovenska mladina je žalovala ob njegovem in Lundrovem grobu — ravnatelj ljubljanske realke Junovc pa dijakov svojega razreda ni pustil za pogrebom. Isto se je zgodilo na nekaterih drugih ljubljanskih zavodih. Nadalje se je ponekod prepovedalo srednješolcem nositi žalne trakove. Tako postopanje se oboja samo. Pripominjamo le, da si šolske oblasti s takimi nečloveškimi ukazi sami izpodkopujejo ugled, da na ta način same sejejo v mlada srca nezaupljivost in nepokornost. Vedite gospoda, ki ste morda na vseučilišču poslušali nauk o vzgojeslovju, da s takim ravnanjem sami kršite šolsko disciplino, trgate iz mladih src pieteto, in nikar ne vračate krivde na časopisje, zlasti na naš list! Značilno je pri vsem tem to, da je vseh teh pedagoških pogreškov kriv naš vladni sistem, dočim so postopali profesorji, izvzemši nekatere nemške nacionalce, popolnoma korektno in taktno. Po Slovenskem je začelo ljudstvo po zadnjih dogodkih resno in odločno vpoštevati geslo: „Svoji k svojim“. Srednješolska mladina seveda v tem oziru ni mogla in tudi ni smela zaostati. Toda zopet so posegle vmes šolske oblasti in izdale opomin, naj dijaki tudi še poslej kupujejo svoje potrebščine pri nemških trgovcih. Koliko izda ta ukaz, ne vem, pač pa lahko trdimo, da je slov. srednješolsko dijaštvo samo toliko zrelo, da ve, kam sme nositi svoj denar. Dovolili pa bi vljudno vprašati za pojasnilo, ali stoji kje v učnem načrtu, naj se vzgaja mladina narodno mlačno in indiferentno? Od naših učnih zavodov pač smemo pričakovati, da vsaj naravnost in izrečno ne bodo delali proti narodnemu čutu.

K sklepu omenjam še, da smo odšli vsak na svoj dom z različnimi prometnimi sredstvi.

Tako zaključujem to dolgovazno poročilo vsvesti si, da sem otel nekoliko pozabljivosti naš Kras.

Sicer bom staknil kje še kaj, da napolnite g. urednik, kak predaleček svojega lista. S i t n e ž.

V smrtni nevarnosti.

Barje, 26. oktobra 1908.

Na petek (slab začetek!) dne 23. oktobra je bilo, ko se mi je po moji in po nerodnosti nekega prebitega paglavega zadržlo v črnilo pomočeno pero v notranjo stran tretjega članka na prstancu desne roke, in sicer s tako silo, da je šla konica do kosti — bolečina do srca — in konica pa od peresa — zalomila se je! Razumete, gospod urednik, kajne: rjavčasto pero, strupena tinta — pa noter do kosti — grozen položaj! Zastrupljenje mojega dragocenega življenja skoraj neizogibno!

Ne, kaj sem hotel? Izdril sem si peresno konico, rano z nožičem povečal (korajžo pa imam, kajne!), stiskal sem prst, da bi bil izprešal kolikor mogoče krvi — priteklo

** Umrl je v Gorici po daljši boleznivi bivši suplent na tamošnji državni gimnaziji Ksaver L a s c i a c e, brat namestniškega svetnika Alojzija Lasciaca v Trstu.

** Iz srednješolske službe. Na I. in II. drž. gimnaziji v Ljubljani bo poučeval v šolskem letu 1908/9 francoščino prof. Friderik J u v a n č i č, laščino dr. Mih. O p e k a, na nemški gimnaziji v Ljubljani pa italijanščino prof. Alf. E i s e n b e r g.

** Gimnazijlki dijak je sežgal avstro-ogrsko zastavo, in sicer v Srbiji v Semendriji. Zastava je bila — kakor navadno ob nedeljah — izvešana na avstroogrski agenciji. Dijak jo je snel in sežgal.

** Nova slovenska učna knjiga za višje gimnazije. Naučno ministrstvo je dalo predaprobacijo učni knjigi „Aritmetika in algebra za višje gimnazije“, ki jo je spisal prof. B. M a t e k v Mariboru.

** Višja dekliška šola v Ljubljani. Naučno ministrstvo je mestni občini ljubljanski za vzdrževanje višje dekliške šole dovolilo za leto 1908 podporo v znesku 3000 K.

Književnost in umetnost.

Ročni zapisnik z imenikom ljudskih šol in učiteljskega osebja na Kranjskem, Južnem Štajerskem in Primorskem in z osebnim statusom kranjskega ljudskega učiteljskega šolskega leta 1908—1909. — XV. letnik. — Sestavil L. J e l e n e c. — Natisnila in založila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. Cena: Brez kataloga elegantno vezan 1 K 50 h, za 100 učencev 1 K 70, za 150 učencev 1 K 90 h. — „Ročni zapisnik“ se je toliko udomačil, da bi sedaj ne mogel nihče biti brez njega. S hvalevredno natančnostjo ter, uvažujoč razne želje, dospel s svojim delom zopet bliže do popolnosti. Tudi oblika je elegantna in priročna ter dela čast tiskarni. Kdor ga še nima naj seže po „Ročnem zapisniku“!

Popotnik. Štev. 10. prinaša to-le vsebino: 1. D. P.: Hrvaško društvo za unapredjenje uzgoja. — 2. Avgustin P o ž e g a r: Telesni siločut in njegova higijena. — 3. Janko P o l a k: O prenovljenju učenja na izust. — 4. Miro Š i j a n e c: Tolstoj. — 5. Eliza K u k o v e c: Vsetranska obravnava številnega obsega 1 do 10. — 6. R. H. Spisovni pouk v ljudski šoli. — 7. Književno poročilo. — 8. Razgled: Listek. — Pedagoški paberki. — Kroniko. Toplo priporočamo!

Narodno vprašanje in Slovenci. To je naslov E. Kristanove brošure, ki smo jo že omenili zandujč. V devetih poglavjih govori pisatelj s stališča svoje stranke o narodnem vprašanju in o Slovencih. Razprava je temeljita in zasluži, da jo čitajo vsi, ki se zanimajo za to aktualno vprašanje.

Slobodna šola. Napisal D a v o r i n Trstenjak. Zagreb. Tiskara in litografija Mile Maraviča. 1908. — Idealni naš prijatelj in tovariš Davorin Trstenjak je izdal to lepo knjigo, ki je priča o njegovem temeljitem poznanju pravih namenov in smotrov svobodne šole. Trstenjakovo knjigo toplo priporočamo!

Politiški pregled.

* **Kranjski socialni demokrati** sklicujejo na dan 1. novembra t. l. v Ljubljano svojo deželno konferenco. Razgovarjali se bodo o deželnozaborskih volitvah na Kranjskem in o svoji organizaciji.

* **Volilno gibanje v Istri.** Politiško društvo za Hrvate in Slovence v Istri, smatrajoč neprimernim, da bi stopilo v volilno borbo v onih okrajih, ki so bili na dogovarjanju o preosnovi volilnega reda za deželni zbor namenjeni italijanski stranki, izjavlja, da bo to-

pa je le malo sokrvice! — pomislite sokrvice! — in nato sem si rano izmil, strah pa iz glave izbil!

Ves dan sem izkušal preživeti v brezskrbnosti: pil sem kozarec čez mero in se igral z najmlajšim sinčkom Mladenom, da mi ni stopal pred oči moj kritični položaj. In res — posrečilo se mi je! Bolečine nisem čutil nikake!

Ponoči sem se nakrat prebudil. Ranjeni prst je bil zatekel, členki tudi, bolečina pa je sezala že do zapestja. Čutil sem, kako mi je stopila smrt pri nohtu v prst in kako mi je stopala od članka do članka po goli kosti, da sem čutil njeno škrbljanje — na čelo pa mi je stopil mrzel pot!

Moj Bog! V teh letih (43 jih imam!) pa že umreti! In stopila mi je vsa moja družinica pred oči: bolehnata žena pa štirje nedorastli otroci! Kaj bo iz njih? Kako lepe nade sem jim sejal v njih srca — in zdaj — pa vse proč!

In znoj me je oblij — pravi mrtvaški znoj — in pričel sem misliti na testament! Vse sem porazdelil — svoje dnevnike sem namenil Vam, gospod urednik!*)

*) Hvala za pozornost v zadnji uri. U r e d n.

Cele kope prošenj, vlog jim pride v roke, toda vse izginejo kakor v Kronosovem želodcu. Ne rečem, da jih ravno jedo, toda beli dan jih zagleda šele čez dolgo časa največkrat take, da jih ni vredno več prijeti v roko. Isto je delal Kronos. Vse pogoltnjeno je oddal na čuden način od sebe in še dobro mu je bilo, da se je rešil nepotrebnega želodčnega obteženja.

Menim, da sem dovolj utemeljil in dokazal svojo absurdno trditev o čudnem prvaku grških bogov.

Podoben sem že klepetavi branjevki na „Lesnem trgu“ v Trstu, zato pika.

Nato prehajam k stvari.

Dne 23. preteklega meseca smo imeli v Komnu uradno konferenco, toda o njej ni ne duha ne sluha v stanovskem glasilu. Saj nas je v okraju nad šestdeset, toda nihče ne mara priobčiti niti kratke vesti o nji v tem listu. To je res karakteristično za naše razmere. Seveda se lahko izgovarjamo, da smo mislili, da je opravil svoje poročevalsko dolžnost naš kolega iz sosednje vasi. Tako čakamo in čakamo, čas hiti, a v „Tovarišu“ ni o nas sledu. Tako se krčijo vesti s Primorskega na minimum. To ni nikakor znak zavednosti in stanovskega ponosa.